

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
VASTSTELLING VAN EEN ONTWERP VAN LIJST VAN VOOR BESCHERMING
VATBARE MONUMENTEN, STADS- EN DORPSGEZICHTEN**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003, 24 oktober 2003 en 18 februari 2004;

BESLUIT :

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001 en 21 november 2003:

Wegens de artistieke en historische waarde:

- als monument:

Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Pieterskerk (uitbreiding van het bij Koninklijk Besluit van 28 december 1936 als monument beschermd koor), gelegen te

Lochristi (Zaffelare), Zaffelare-Dorp +52;

bekend ten kadaster:

Lochristi, 2de afdeling, sectie F, perceelnummer 452B.

Wegens de historische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

kerkhof met omgevende kerkhofmuur en hekafsluiting met roepsteen, gebouwtje met toiletten, en het gedenkteken voor de gesneuvelden van W.O.I, gelegen te

Lochristi (Zaffelare), Zaffelare-Dorp ;
bekend ten kadaster:

Lochristi, 2de afdeling, sectie F, perceelnummers 452B(deel), 453D, openbaar domein z.n.

Artikel 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De **historische**, meer bepaald architectuurhistorische en cultuurhistorische **waarde** en de **artistieke waarde** van de *Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Pieterskerk van Zaffelare*

Als documentaire waarde getuigt de parochiekerk van Zaffelare van de derde en laatste ontginningsfase in de 13de eeuw in Vlaanderen, waarbij de invloedrijke Gentse Sint-Pietersabdij kort vóór 1260 het ontginningsdorp Zaffelare stichtte, met toekenning van een keure. In een vonnis van 1221 wordt toestemming verleend aan de Sint-Pietersabdij om op voormelde plaats van haar eigendom een kerk te bouwen en krijgt zij alleen het parochiaal recht.

Architectuurhistorisch kent het gebouw een interessante bouwgeschiedenis en evolueert van een oorspronkelijk bescheiden middeleeuws parochiekerkje (reeds vermeld in 1246), in de 16de en 17de eeuw verrijkt met de uitbouw van de laatgotische koren, naar een monumentale eind-19de-eeuwse kerk. Deze laatmiddeleeuws hallenkerk werd in 1896 vergroot en heropgebouwd met een basilicaal schip en een westtoren (1907) in neogotische stijl naar ontwerp van architect Benjamin de Lestré de Fabribeckers uit Geraardsbergen.

Opmerkelijk is het karakteristiek architectuurtype, in het bijzonder de confrontatie tussen het middeleeuwse hallenkoor en het neogotisch basilicaal schip. De transitie tussen schip en hallenkoor is (met opzet) brutaal en zonder dwarsbeuk.

Het interieur bewaart nog artistiek waardevolle meubelen uit de 17de- en 18de-eeuw, afkomstig uit de vroegere gesloopte kerk. (preekstoel van 1656, biechtstoel van 1724, doopvont van 1721..) Het merendeel van het begin 20ste-eeuws kerkmeubilair werd vervaardigd in een traditioneel neogotische uitvoering door het atelier van beeldhouwer Remi Rooms (1861-1934), oud-leerling van het Sint-Lucasinstituut te Gent en zelf afkomstig van Zaffelare. (hoofd- en zijaltaren, biechtstoelen, communiebanken..)

De 15 glasramen in de koren van 1900 en 1905 zijn uit het atelier Gustave Ladon van Gent en zijn representatieve voorbeelden van de neogotische glasschilderkunst uit die periode. De zeer omvangrijke productie van Ladon staat bekend zowel om de technische kwaliteit van de uitvoering als om het raffinement van techniek en kleurgebruik.

De **historische waarde** en de **sociaal-culturele waarde** van het *kerkhof met omgevende kerkhofmuur en hekken, roepsteen, gebouwtje met toiletten, gedenkteken voor de gesneuvelden van W.O. I*

Het kerkhof met de oude graftekens vormt een historische eenheid met de kerk. Het is een zeldzaam wordend voorbeeld van het traditioneel kerkhof rond de dorpskerk. De site vormt een sterke visuele omgeving van de monumentale parochiekerk en ligt ruimtelijk beeldbepalend binnen het dorp Zaffelare.

De kerkhofsite is omsloten langs de straatzijden met fraaie hekafsluiting op een bakstenen muurtje tussen pijlers, in 1911 ambachtelijk vervaardigd naar ontwerp van Homère Clemminck en kunstsmit L. Muller en deels met volledige ommuring. Merkwaardige geïntegreerde kerkhofelementen zijn de roepsteen verwerkt in het hekwerk aan de zuidzijde en het gebouwtje met toiletten en urinoirs aan de westkant, eveneens van 1911.

De gaaf bewaarde eind 19de-eeuwse begraafplaats herbergt een verscheidenheid aan enkele waardevolle 19de-eeuwse en vooral 20ste-eeuwse graven, die een weerspiegeling vormen van de samenleving met haar verschillende standen en klassen en de overeenkomstige gedachten en gevoelens omtrent dood en eeuwigheid. De funeraire gedenktekenen, met zijn waaier aan grafstijlen van neoclassicistisch, neogotiek, art deco en modernistisch tot de typische stijl van de jaren 1960 en 1970, zijn eigen aan de diverse maatschappelijke bevolkingslagen van Zaffelare. Noemenswaardig zijn het oudste grafmonument van 1851 voor de familie De Bleds; een driehoekig gewitte sokkelkapel met

piëtabeeld van G. Minne; en de vier collectieve gedachtenisstenen, met name een gedenksteen voor de West-Vlaamse vluchtelingen te Zaffelare overleden in 1918, het oorlogsmonument van 1919, de collectieve steen voor de overleden zusters van Liefde, de collectieve steen voor de priesters uit 1939. Het oorlogsgedenkteken, opgericht op de ZW-hoek, nu openbare weg, werd ingehuldigd in 1919 en is een ontwerp van architect Homère Clemminck. Het is een typisch voorbeeld van herdenkingsteken opgedragen aan de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog en getuigt van één van de markantste historische gebeurtenissen uit de 20ste eeuw; pas in 2000 aangevuld met namen van de oorlogsslachters van 1940-45.

Brussel, 11-06-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN